

Diakonie & Parochie

Diaconie en armoede

Uit de schulden

Jaargang 22, nummer 3, 2009

je naaste als jezelf

DIAKONIE EN PAROCHIE

Wat is dit voor een tijdschrift?

Prijs van dit
nummer € 5,00
exclusief porto

Onder **DIAKONIE** verstaan we:

- * allerlei manieren waarop
- * groepen christenen (waaronder parochies)
- * zich solidariseren met mensen in nood
- * of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een tijdschrift dat speciaal naar parochies kijkt. Het wil de lezers ervan helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diakonaal Beraad. Het verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs €14,75 p.j., losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Voor abonnementen en bestellingen:

Postbus 13049, 3507 LA Utrecht,

tel: (030) 232 69 09, fax (030) 230 70 99

e-mail: bestel@rkk.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

***Kijk voor meer diaconale voorbeelden
en meer diaconale spiritualiteit ook op
www.rkdiaconie.nl***

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Netteke den Boer, Hub Crijns, Roland Enthoven, Marleen Hazenberg, Jan Hopman, Cuno Lavaleije, Wilma Machielse, Esther van der Panne (eindredactie), Hub Vossen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons.

ISSN 0922-9647 www.actioma.nl

INLEIDING

Diaconie en schuldhelpverlening

Het aantal Nederlanders met problematische schulden stijgt enorm. Op de pof leven, een dure hobby hebben, lang met een veel te krap budget moeten doen, een echtscheiding erbovenop of werkloosheid als gevolg van de economische crisis: voor je het weet, is een kleine schuld opgelopen tot een onbeheersbare berg schulden. Hoe zien die schulden er precies uit? En op welke manier kunnen mensen met problematische schulden geholpen worden?

Hub Crijns

In de eerste drie maanden van 2009 waren al 2161 mensen toegelaten tot een schuldsaneringstraject op grond van de regeling Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. Over heel 2008 waren dit er 2924. De effecten van de kredietcrisis en economische crisis worden nu goed zichtbaar. De werkloosheid zal oplopen naar vermoedelijk 6-8 procent van de beroepsbevolking. Eigen woningbezitters met hypotheek met een beurselement erin, komen in de problemen.

In november 2008 hadden 178.000 gezinnen problematische schulden, blijkt uit een onderzoek van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) van kredietbanken. Volgens de NVVK was het aantal 'risicovolle huishoudens' in februari 2009 al gestegen tot 500.000. Vijf maanden eerder, in september 2008, waren dat er nog 350.000 volgens onderzoek van het Leger des Heils. Bij 20 tot 40% van de huishoudens met schulden gaat het om mensen met een laag inkomen, dat zijn 40.000 tot 90.000 huishoudens. In 2008 meldde een op de twintig huishoudens in de laagste inkomensklasse schulden te moeten te maken, tegen een op de honderd in de hogere inkomensklassen.

Hoe komen mensen in de schulden?

Een onvoorzichtige levensstijl of dure hobby zijn de kleinere oorzaak van schulden. Mensen komen ook in problemen door echtscheiding of verlies van betaald werk. Veel mensen met een laag inkomen moeten van zo'n krap budget leven, dat schulden maken

bijna niet te voorkomen is. Als er iets onverwachts gebeurt, als er een flinke tegenvaller is, als het niet goed gaat met het werk, als het niet goed gaat met de gezondheid, dan hebben zij geen buffers om uit de schuldenspiraal te blijven.

Op de pof leven laat de economie groeien. Je kunt alles krijgen op afbetaling, dat is feitelijk lenen met uitgestelde aflossing. Geld lenen is verleidelijk en gemakkelijk. Creditcard gebruiken, meerdere zelfs, kan vrijuit. Maar na enige tijd moet er terugbetaald worden, met vaak hoge rentes. Duizend euro worden er gauw twee- of drieduizend. Wordt er werk van gemaakt door de schuldeiser, dan komen er administratiekosten, incassokosten en boetes bij. Je schuld loopt zienderogen op.

De kredietcrisis en de economische crisis doen er nog een schepje bovenop. Er zijn meer verzoeken om schuldhulpverlening, het aantal incasso-opdrachten en huisuitzettingen groeit, en kerken en voedselbanken verlenen meer hulp.

Problematische schulden

Problematische schulden zijn er in soorten en maten, afhankelijk van de oorzaken van de schulden en degene die de schulden maakt. Belangrijk is het onderscheid tussen formele en informele schulden. *Formele schulden* zijn schulden bij bedrijven of instanties zoals woningcorporaties, energiebedrijven of de Belastingdienst. Hieraan ligt doorgaans een formele overeenkomst ten grondslag. Deze schulden zijn daarom juridisch op te eisen door bijvoorbeeld het inschakelen van een incassobureau. Bij *informele schulden* gaat het om schulden bij familieleden, vrienden of kennissen. Deze schulden kennen meestal geen schriftelijke overeenkomst en zijn veel moeilijker op te eisen. Daarom kunnen ze meestal niet meegenomen worden in een schuldsanering. Dat kan het problematische karakter ervan versterken.

Overbestedingsschulden ontstaan doordat mensen meer uitgeven dan ze te besteden hebben. Dit zijn de schulden die arme mensen een slechte reputatie bezorgen en worden geassocieerd met onverantwoordelijk gedrag. In een politiek klimaat waarin alle nadruk gelegd wordt op de eigen verantwoordelijkheid van de burger weegt dit des te meer.

Compensatieschulden zijn schulden die gemaakt worden om negatieve gevoelens te compenseren. Mensen die gedurende lange tijd ieder dubbeltje moeten omdraaien, ervaren een enorme psychische druk. Gevoelens van uitsluiting, nervositeit en stress worden

tijdelijk gecompenseerd door onbezonnen uitgaven. Postorder-bedrijven maken dat gemakkelijk.

Gedragsschulden zijn het gevolg van gedragsstoornissen die leiden tot bijvoorbeeld alcohol-, drugs-, gok- of koopverslaving. Dergelijke gedragsstoornissen leiden dikwijls tot het uitgeven van te veel geld als compensatie voor het gebrek aan psychisch welzijn.

Aanpassingsschulden bezorgen arme mensen vaak een slechte naam. Door scheiding, verweduwing of verlies van werk kan de financiële situatie plotseling drastisch verslechteren. Aanpassing aan de nieuwe levenssituatie is moeilijk. Te hoge woonkosten en een auto zijn karakteristieke voorbeelden van

uitgaven die dan voor schulden kunnen zorgen.

Overlevingsschulden zijn schulden die worden gemaakt om de basisbehoeften te kunnen bevredigen. Schulden bij de zorgverzekeraar, het woningbedrijf, de energieleveranciers zijn typische overlevingsschulden die samenhangen met het feit dat het minimuminkomen in Nederland te laag is om jaren achtereenvolgend te kunnen rondkomen.

Fraudeschulden ontstaan doordat mensen sjoemelen met hun uitkering en daardoor te veel uitkering ontvangen. De uitkeringsverlener komt daarachter en eist de te veel ontvangen uitkering terug. Meestal gaat het om het werken naast een uitkering, maar ook samenwonen terwijl dit niet is doorgegeven aan de uitkeringsinstantie, komt voor.

Schulden door bureaucratische missers zijn een onderschat verschijnsel in onze samenleving. Ze brengen nuance in de fraudeschulden. Veel mensen hebben schulden 1) doordat ze te veel huursubsidie of uitkering hadden ontvangen die later weer werd teruggevorderd, 2) doordat hun uitkering enige tijd is opgeschort, 3) doordat er – in geval de uitkeringsgerechtigde een tijdje een baan heeft gehad – fouten zijn gemaakt bij het berekenen van de hoogte van de uitkering, 4) doordat uitvoerende instanties onderling onenigheid hebben over wie welk bedrag moet uitkeren en 5) doordat mensen met incassokosten geconfronteerd worden vanwege de lange

wachttijden tijdens besluitvorming door uitkerende instanties. Deze schulden hangen samen met het falen van bureaucratische instanties zoals de Sociale Dienst.

Schulden door anderen is een type schuld dat samenhangt met het verbreken van een relatie. Veel mensen in de bijstand, met name vrouwen, hebben een relatie gehad. In een aantal gevallen zijn de partners er verantwoordelijk voor dat hun ex-partner schulden heeft. Deze schulden kunnen ontstaan doordat één van beiden juridisch aansprakelijk wordt gesteld, omdat men in gemeenschap van goederen getrouwd was. In andere situaties ontstaan schulden doordat de ander wraak neemt. Een voorbeeld hiervan is een man die uit wraak het huis in brand stak dat nog op de naam van de vrouw stond. De vrouw draaide vervolgens op voor de schade. Ook komt het voor dat ex-partners het bankpasje van de ander stelen en veel geld opnemen.

Dit nummer van Diakonie & Parochie gaat over problematische schulden en schuldhulpverlening. De op interventie gerichte schuldhulpverlening kan het beste gedaan worden door instellingen van de burgerlijke gemeente en professionals. De op presentie gerichte schuldhulpverlening (aandacht, morele en emotionele steun, en beperkte materiële hulp) kan heel goed vanuit kerken gedaan worden.

*Hub Crijns is directeur van Landelijk Bureau DISK.
Zie www.disk-arbeidspastoraat.nl.*

Eerste Hulp Bij Schulden

De Werkgroep Arme Kant van Nederland/Eva gaf samen met Kerk in Actie een publicatie uit over schuldhulpverlening en de kerken. 'Eerste Hulp Bij Schulden' biedt een handreiking aan kerkelijke vrijwilligers die mensen met problematische schulden tegenkomen. Dit boek geeft veel informatie over de ingewikkelde wereld van schuldhulpverlening. Ieder

hoofdstuk begint met praktijkvoorbeelden en ervaringen van mensen met schulden (en van schuldhulpverleners). Verschillende situaties van mensen met problematische schulden worden geschetst, de praktijk van de schuldhulpverlening wordt beschreven, de rol van instanties, van de overheid en van kerken. Verder biedt het boek veel adressen, websites, literatuur en (heel handig) een uitgebreide lijst met uitleg van termen, instanties en afkortingen die in de schuldhulpverlening een rol spelen.

Eerste Hulp Bij Schulden, door P. Osendarp, J. Bos en H. Crijns. Uitgever: Kerk In Actie en werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA, ISBN: 978-90-75684-17-9, prijs: €6,50 (plus porto). Te bestellen bij Arme Kant van Nederland/EVA, Luijbenstraat 17, 5211 BR Den Bosch, tel. 073 – 6121939, e-mail: info@armekant-eva.nl, www.armekant-eva.nl.

Verhaal van een werkende arme in de schulden

Na zijn scheiding was Piet aan lager wal geraakt door opeenvolgende ontslagen met een steeds lager loon en dus een nog lagere WW-uitkering. De kinderalimentatie was gebaseerd op zijn oorspronkelijke modale inkomen. Zijn ex saboteerde de omgangsregeling. Ze had ook nog eens beslag gelegd op de veilingopbrengst van zijn appartement, toen hij de hypotheek niet meer kon betalen. Hij had alle contact verbroken. Hij weigerde verlaging van de alimentatie aan te vragen. Hij betaalde gewoon niet. Hij werd voortdurend achtervolgd door allerlei schuldeisers die op de meest ongelegen momenten loonbeslag legden; en door justitie die hem lastig viel over verkeersboetes, waarvoor ze hem wilden gijzelen. Hij kon zijn huur niet meer betalen en zijn woning dreigde ontruimd te worden. De kantonrechter bood hem nog de gelegenheid om de achterstand te betalen met zijn vakantiegeld, maar een deurwaarder was hem voor geweest met beslag op het totale vakantiegeld. Een diaconale helper heeft een zolderkamertje voor hem geregeld. Wettelijke schuldsanering leek onontkoombaar, maar strandde tenslotte op zijn weigering om in contact te treden met zijn ex. Het gerechtshof raadde hem aan om eerst psychiatrische hulp te zoeken om zijn scheiding te verwerken. De diaconie heeft een verkeersboete betaald om gijzeling door Justitie te voorkomen. Daarna heeft de diaken een particulier adviesbureau ingeschakeld dat voor hem een regeling heeft getroffen met de actieve schuldeisers. Hij kan nu overleven. Er zal voorlopig geen ruimte zijn voor betaling van alimentatie aan zijn kinderen. Hopelijk heeft Piet over enige tijd zijn scheiding zover verwerkt, dat hij weer een confrontatie met zijn voormalige echtgenote aandurft, om aan de rechter vermindering van de alimentatie te vragen tot een niveau dat past bij zijn huidige omstandigheden.

Uit: Eerste Hulp Bij Schulden. Kerk in actie en Arme Kant van Nederland/EVA, 2009.

VOORBEELDEN

EEN KWESTIE VAN TIJD NEMEN

Officiële instanties voor schuldhulpverlening zitten vast in een keurslijf van tijd en geld. Vrijwilligers hebben en nemen veel tijd om mensen met schulden bij te staan. Dat maakt verschil. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het werk van de Interkerkelijke Schuldhulpverlening Lelystad.

Hub Crijns

De Interkerkelijke Schuldhulpverlening Lelystad (ISL) helpt mensen bij het oplossen van hun financiële problemen, bij het invullen van formulieren en bij brieven schrijven. De vrijwilligers van ISL leggen regelgeving uit, tolken en verwijzen naar hulpverlenende instanties. Er is een fonds voor noodhulp, waaruit mensen geld kunnen lenen in precaire situaties, zoals dreigende huurschuld en afsluiting van gas, water en licht. Maar men ziet zich niet als geldverstrekker maar als instantie om mensen op het goede spoor te helpen onder het motto 'een helper zijn waar geen helper is'.

Vrijwilligers van ISL zijn duizendpoten, ze zijn van alle markten thuis en komen uit alle lagen van de bevolking, van alle leeftijden en achtergronden. Wat hen bindt is de behoefte iets te betekenen voor de medemens die hulp nodig heeft.

ISL is een van vier stichtingen die in Lelystad op vier deelgebieden diaconale activiteiten ontplooien. Al deze stichtingen zijn onderdeel van de overkoepelende stichting IDO, Interkerkelijk Diaconaal Overleg.

Laagdrempelig

De mensen die bij ISL aankloppen, zijn vooral sociaal zwakke mensen van wie een aantal vastgelopen is bij officiële instanties. Bijna allemaal leven zij onder de armoedegrens.

De kracht van de schuldhulpverlening door ISL ligt in de laagdrempeligheid en vooral in de inzet van de vrijwilligers. Zij hebben en nemen veel tijd voor het bijstaan van mensen, waardoor de kans op slagen groot is. Bij officiële instanties, zoals de sociale dienst en het gemeentelijke Centraal Budget Instituut (CBI), is men sterk gebonden aan normen en grenzen op het gebied van tijd en geld. Zo kan het gemeentelijke CBI op jaarbasis maximaal 400 mensen met schulddproblematiek helpen.

Bij ISL lopen er ongeveer 80 vaste langdurige trajecten en 2.500 kort lopende trajecten via het inloopsprekuur per jaar. IDO/ISL heeft een samenwerkingsconvenant met MDF-Schuld-hulpverlening Lelystad, de professionele organisatie gesubsidieerd door de gemeente Lelystad. Men wijst cliënten naar elkaar door.

De wijken in

ISL werkt zowel preventief als in de nazorg. Mensen worden begeleid om te leren omgaan met hun vaak krappe financiële mid-delen. Veel mensen van ISL zijn ook bezoeker van het inloophuis. Het aantal mensen dat een beroep doet op de schuldhelpverlening neemt nog steeds toe. Mensen komen in de financiële problemen omdat ze hun werk en inkomen kwijtraken. Veel mensen lopen vast in hun financiën omdat hun reserves op zijn.

In de toekomst wil ISL zich meer richten op preventie: de proble-men in de wijk opsporen voordat zaken uit de hand lopen. Daar-voor wil men zich meer naar buiten toe richten, op de problema-tiek in de wijken. Ook zal meer gewerkt gaan worden aan het resocialiseren en de reïntegratie van mensen, het begeleiden naar

Roosendaal: loketbegeleiding en Noodfonds

Wilma Machielse

In Roosendaal houdt de oecumenische werkgroep Loketbegeleiding zich al vijftien jaar bezig met het helpen van mensen met een schuldenproblematiek.

De werkgroep is ontstaan uit Caritas Roosendaal en richtte zich in eerste instantie op hulp aan ouderen. De aanvragen voor hulp waren zeer divers. In het begin werd vaak taxivergoe-ding voor ouderen en kwijtschelding van belastingen aangevraagd.

Men liep in de praktijk tegen het probleem aan dat er in sommige gevallen direct geld voor-handen moest zijn om mensen te kunnen helpen. Soms duurt het erg lang voordat een aanvraag voor bijstand, huursubsidie en dergelijke geregeld is. Ondertussen gaat de huur en kosten voor het levensonderhoud wel gewoon door. Mensen komen daardoor nog dieper in de problemen.

In Roosendaal is hiervoor sinds een aantal jaar een oplossing. Er is een noodfonds dat wordt beheerd door de Caritas van de Emmausparochie. Mensen uit de gemeente Roosen-daal kunnen hierop een beroep doen als ze bijvoorbeeld wachten op toewijzing van een uitkering of in directe financiële problemen zijn gekomen.

Er kan via de werkgroep Loketbegeleiding een beroep worden gedaan op het fonds. Per aanvraag wordt bekeken of het een schenking of een lening wordt.

Meer informatie: Wilma Machielse, coördinator van de Loketbegeleiders, tel. 0165 557853.

een perspectief op betaald werk en het aanbrengen van structuur in de levens van mensen die maatschappelijk zijn vastgelopen.

Stichting IDO zie: www.stichting-ido.nl (ook voor informatie over ISL)
Postadres ISL: Oostzeestraat 7, 8226 BE Lelystad, tel. 0320-258544,
e-mail: info@isl-schuldhulp.nl

KORTE LIJNEN

Een van de diaconale activiteiten in de parochie Breda-Noord is de wekelijkse inloopochtend 'Voor elkaar'. Iedereen is daar van harte welkom, 'jong en oud; gekleurd of niet gekleurd; christen, moslim of zonder geloof'. Pastor Jan Hopman vertelt dat zo'n 20 – 35 mensen regelmatig op deze inloop komen. "Mensen komen voor de gezelligheid, voor het contact. Er zijn mensen bij met gebrek aan sociale contacten, soms mensen met psychische problemen. Er komen mensen die al actief waren in de parochie en het functioneert ook andersom: dat mensen die de inloop bezoeken, lid worden van het koor."

Esther van der Panne

De inloopochtend van Breda-Noord bestaat nu ongeveer drie jaar. "Zo'n proces heeft tijd nodig", zegt Jan Hopman. "Je moet ervoor knokken. Het is gelukt omdat ik vrijwilligers met een diaconaal hart gevraagd heb voor de inloop. Ook heb ik er intern telkens aandacht voor gevraagd: bij het bestuur en bij de andere groepen in de parochie. Het helpt ook dat ik de pastor van de parochie ben én de coördinator van de inloop. Zo is de inloop echt een onderdeel van de parochie geworden."

De vrijwilligers van de inloop hebben goede contacten opgebouwd met maatschappelijk werk, de sociale dienst en de schuldhulpverlening. Zulke 'korte lijnen' zijn heel belangrijk, benadrukt Hopman. "Eén keer in de maand komt een maatschappelijk werker die al 40 jaar in de wijk werkt, op de inloop. De sociale dienst is op afroep beschikbaar. Als een vrijwilliger belt, komt er iemand langs. Ook daar hebben ze ingezien dat je laagdrempelig moet werken. Dat je naar mensen toe moet gaan."

Ik ga zelf ook wel eens met iemand mee naar een instantie. Mensen hebben vaak een hele geschiedenis met die instanties.”

Wat kun je vanuit zo'n inloop doen voor mensen met schulden? Hopman: “In sommige urgente situaties kan voor financiële hulp een beroep gedaan worden op een noodfonds, maar dat is eenmalig. Wij kunnen mensen helpen zich te oriënteren, ze stimuleren contact te leggen met de instanties voor schuldhulpverlening, en ze doorverwijzen naar de Voedselbank bijvoorbeeld. Er zijn budgetcoaches, getrainde vrijwilligers, die schakelen we wel eens in. Dat is een project dat betaald wordt vanuit het Fonds Maatschappelijke Ontwikkeling van de Gemeente Breda. Maar persoonlijke aandacht geven, mensen het gevoel geven dat ze erbij horen, blijft ook heel belangrijk. We zijn afgelopen jaar met de mensen die op de inloop komen een week naar Lourdes geweest. Dat werkt heel verrijkend, met elkaar op stap gaan. Zo haal je mensen uit hun sociale isolement.”

Parochie Breda-Noord, inloopochtend 'Voor elkaar'. Contactpersoon: Marije Mouwen. Jan Hopman is pastor diaconie van de parochie. Parochiecentrum: Belgieplein 6, 4826 KT Breda, tel. 076 -5873482, www.parochiebredanoord.nl.

ARMOEDE HEEFT OVERAL EEN GEZICHT!

Tijdens een Euregionale bijeenkomst in Wittern (Limburg) spraken de kerken uit de euregio met elkaar over 'het gezicht van de armoede' in hun samenleving. Ze wisselden ook ervaringen uit hoe de kerken een antwoord proberen te geven op deze zichtbare en onzichtbare armoede. Zo kwam ook een project schuldhulpverlening in Aken in beeld.

Hub Vossen

's Ochtends stonden inhoudelijke bijdragen van prof.dr. Karl Gabriel (Munster) en prof.dr. Herman Noordegraaf (Leiden) centraal. In de middag werden praktijkvoorbeelden gedeeld hoe kerken individueel of in samenwerking met anderen op zoek zijn naar oplossingen. Verhalen over hoe mensen daadwerkelijk ondersteund worden, werden verteld. In een gezamenlijke workshop met een Duitse collega werd ik verrast door de hoeveelheid activiteiten die in een stad als Aken (230.000 inwoners) door

kerken, in oecumenisch verband, ondernomen wordt om de armoede draaglijk te maken. Enkele voorbeeldprojecten wil ik hier noemen.

Eén aanspreekpunt

De diaconie van de Evangelische Kirche heeft een schuldhulpverlening opgezet. Mensen met problematische schulden kunnen op een open spreekuur langskomen en samen wordt een eerste verkenning gemaakt naar de oorsprong en omvang van de schulden. Als dit helder is, wordt samen een plan opgesteld en gezocht naar oplossingen. Belangrijk in dit gehele proces is dat er één aanspreekpunt is. Deze persoon begeleidt de betrokkene bij iedere stap en ondersteunt bij het invullen van papieren, het voeren van gesprekken, het zoeken naar mogelijkheden, maar ook het op orde houden van de vele financiële papieren die dagelijks binnenkomen. Verleden jaar (2008) heeft de diaconie 490 aanvragen behandeld. In 2009 is er een duidelijke stijgende lijn te zien.

Vanuit de contacten die men zo opdoet, kan men ook meer betekenen voor de hulpvragers. In de gesprekken verwijst men door naar andere hulpmogelijkheden. Zo wordt o.a. verwezen naar het 'alternative Kaufhaus', een plek waar kleding, maar ook vele andere, vaak tweedehands, spullen te koop zijn. Maar het zijn ook meteen plekken van ontmoeting om het sociale isolement te doorbreken. Daarnaast worden er onder het motto 'Tauschen und plauschen' ontmoetingsbijeenkomsten georganiseerd waar mensen zaken die ze niet meer nodig hebben kunnen ruilen en delen met anderen. Een organisatievorm waarin zelfhulp, solidariteit maar ook gezelligheid tot volle uiting komt. 'Es tauscht sich leichter, wenn man sich kennt'.

Iedereen kan deelnemen en mag inbrengen wat hij in de aanbieding heeft. Dat kan een product zijn, maar ook het aanbieden van een dienst (arbeid). Alles wordt zonder klinkende munten afgehandeld en in een puntensysteem verrekend.

Hub Vossen is adviseur van de Dienst Kerk en Samenleving in het Bisdome van Roermond.

Meer informatie over deze conferentie (en de tekst van de inleidingen) vindt u op www.armoedeinlimburg.nl onder 'berichten' als 'terugblik-op-een-euregionale-oecumenische-conferentie'.

INTERVIEW

‘Zomaar geld geven heeft geen zin’

‘De schuldhulpverlening heeft op dit moment een wachtlijst van 6 tot 7 maanden. Intussen lopen iemands schulden verder op als er niets gebeurt – daar komt elke dag rente bovenop. Dat duurt allemaal veel te lang’, zegt Netteke den Boer. Zij begeleidt mensen met schulden, als vrijwilligster voor de Werkgroep Oecumenisch Diaconaat (WOD) en de Parochiële Caritasinstelling van de Michaël-Laurensparochie in De Bilt.

Esther van der Panne

Bij de Werkgroep Oecumenisch Diaconaat komen heel verschillende vragen om hulp binnen. Het kan om korter durende hulp gaan: iemand die een koelkast nodig heeft, bijvoorbeeld. “Dan kijk je eerst of dat via de bijzondere bijstand kan”, vertelt Netteke den Boer. “Als je als vrijwilliger dit werk gaat doen, is het belangrijk dat je weet wat er kan, welke voorzieningen er zijn. Je moet de sociale kaart kennen.”

Voor Netteke is die kennis geen probleem. Zij werkt al lange tijd voor Sociale Zaken van de Gemeente Utrecht, als bijstandsconsulent. Haar vrijwilligerswerk doet ze bewust in De Bilt, wat onder de Regionale Sociale Dienst in Zeist valt. Het zou niet integer zijn als ze dat in Utrecht zou doen, vindt ze.

“Ik ben in de caritas gaan zitten, omdat ik mijn kennis daar kan gebruiken. Zomaar geld geven heeft geen zin. Je moet achter de problemen zien te komen. Dat is pas hulpverlening.

Als je van de kerk bent, gaat een deur gemakkelijker open, heb ik gemerkt. Bijvoorbeeld als je een deurwaarder belt. Voor de mensen die je begeleidt, is het ook anders: je staat er neutraal, je bent niet van een instantie.”

Twee grote tassen ongeopende post

Bij de WOD kloppen ook regelmatig mensen met schulden aan. Netteke: “Daar ben je meestal lange tijd mee bezig. Zodra mensen schulden beginnen te krijgen, doen ze hun handen voor hun ogen. Laatst kwam ik bij iemand en ging het huis weer uit met twee grote tassen vol ongeopende post.

Mensen zijn vaak heel gelaten. En dat wordt dan steeds erger, je ziet bijvoorbeeld ook dat het huis vervuult. Soms kijken ze: wat

ga ik wel betalen, wat niet? En dan betalen ze juist hun huur of energierekening niet.

Combinatie met psychische problematiek komt ook vaak voor. Daar zou veel meer op gelet moeten worden.”

Coach

“Als je met mensen met schulden te maken krijgt, loop je tegen de bureaucratie aan. De schuldhelpverlening heeft op dit moment een wachttijd van 6 tot 7 maanden, de gemiddelde wachttijd bij de kredietbank is 6 tot 10 maanden. Dat duurt allemaal veel te lang.

Een probleem is ook dat mensen alles zelf moeten uitzoeken: als je bij de schuldhelpverlening komt, moet je binnen een bepaalde tijd allerlei papieren invullen, bij elkaar zoeken en inleveren. Pas als je dat gedaan hebt, krijg je een afspraak met een schuldhelpverleenster – dan ben je al acht of tien weken verder! En het lukt mensen vaak niet om al die papieren tijdig in te leveren, dan duurt het nog langer.

Als mensen zulke hoge schulden hebben, moet je eigenlijk een maand of twee een coach alles laten doen. Je moet er heel kort naast staan, meelopen, alle instanties af. Liefst alle instanties een uur bij elkaar zetten, zodat ze allemaal op één lijn komen. Er zijn zoveel instanties betrokken bij mensen met schulden, dat alles langs elkaar heen loopt, terwijl juist de lijnen zo kort mogelijk moeten zijn.

Je moet in het begin even veel tijd investeren om samen met iemand alles uit te zoeken. Dat kan een vrijwilliger wel, en dat kan de professionele hulpverlening in het huidige systeem niet.”

Netteke weet uit eigen ervaring dat medewerkers van Sociale Zaken nauwelijks tijd hebben om op huisbezoek te gaan. Alle regeltjes en administratieve rompslomp slokken veel tijd op. Elke drie jaar is er een nieuw computerprogramma, een reorganisatie. “Het probleem bij sociale zaken is, net als in het onderwijs en in de zorg, dat de politiek iedere vier jaar andere prioriteiten heeft. En dan wordt alles weer veranderd. Dat is vervelend voor de mensen die er werken, maar ook de cliënten weten niet meer waar ze aan toe zijn.”

Een derde probleem dat Netteke signaleert: de uitvoering van de schuldhelpverlening wordt vaak ondergebracht bij particuliere

bureaus. Daar zit veel kaf onder het koren. “Dan ben je een jaar verder en is er nog niks geregeld.”

Eigen verantwoordelijkheid

Hoe komen mensen in de schulden?

“In de jaren zeventig, tachtig had iedereen recht op een auto, een televisie. Ik hoor het Joop den Uyl nog zeggen. Je gaat het normaal vinden dat de bomen tot in de hemel groeien. En het wordt allemaal zo gemakkelijk gemaakt: je maakt via internet zo geld over, iedereen kan geld lenen.”

Netteke signaleert ook dat alles veel anoniemer geworden is. Ging je vroeger naar een loket waar iemand zat die je dingen uit kan leggen, nu is alles geregionaliseerd en moet je óf een eind weg óf het gaat via de computer. “Vergeet niet dat best veel autochtone Nederlanders analfabeet zijn. Veel mensen snappen de helft niet van hun administratie. Brieven worden niet gelezen. Korte lijnen is veel en veel belangrijker.

Maar het grootste probleem in Nederland vind ik dat iedereen roept: ‘het is je eigen verantwoordelijkheid’. Banken, energiebedrijven, sociale zaken en de politiek – dat roepen ze allemaal. Maar mensen hebben niet geleerd om die verantwoordelijkheid te nemen. En men schaamt zich om hulp te vragen.

We zijn toch op aarde om elkaar te helpen? Als je dingen signaleert waarbij je kunt helpen, moet je dat doen. Zodra iemand een maand de huur niet betaald heeft, moet een woningcorporatie aan de bel trekken. Mensen vragen pas hulp als ze in paniek zijn, en dan is het veel te laat.

Het Oecumenisch Hulpfonds De Bilt – Bilthoven – Den Dolder is in 1999 opgericht en valt onder de auspiciën van de Raad van Kerken. Het Hulpfonds heeft als doelstelling personen uit genoemde plaatsen financiële hulp te bieden. Het gaat dan specifiek om mensen die elders (bijvoorbeeld bij gemeentelijke instellingen of bij diaconieën en caritasinstellingen van een kerk) geen hulp kunnen vinden.

De Werkgroep Oecumenisch Diaconaat (WOD), waarin vertegenwoordigers van alle kerken zitten, zorgt voor de praktische uitvoering van de hulpverlening. De werkgroep beoordeelt hulpaanvragen (toetsing aan criteria) en voert daadwerkelijk de hulp uit. Het gaat veelal om financiële ondersteuning door een lening, in sommige gevallen om een schenking. Ook is de WOD actief bij mensen die hun schulden willen/moeten saneren.

Zie voor meer informatie: www.katholiekekerkdebilt.nl onder ‘oecumene’ en ‘noodfonds’.

Als iemand met schulden in de Wet Werk en Bijstand zit, zorg dan dat het geld voor de eerste levensbehoeften – de huur, energie, het water en de ziektekostenverzekering – automatisch van de uitkering afgehaald wordt en door de uitkeringsinstantie wordt betaald. Als je dat doet, voorkom je dat mensen in de problemen komen. Ik denk dat dat een maatschappelijke verantwoordelijkheid is.”

Armoedeval

Als het niet alleen over schulden, maar over de hele armoedeproblematiek gaat, wil Netteke per se nog één ding kwijt: “De grootste armoede vind je onder mensen die betaald werken en 120% van het minimum verdienen. Dan is de armoedeval het grootst. In die situatie verlies je allerlei subsidies die mensen die minder inkomen hebben, wel krijgen.”

Kredietcrisis: wat hebben kerken te bieden?

Een werkvorm

Tijdens de tweede Dekenale Diaconale Dag van het Dekenaat Amsterdam op 6 juni 2009 hebben de 40 deelnemers uitvoerig stilgestaan bij de kredietcrisis en wat vanuit kerken, diaconieën en Parochiële Caritas Instellingen gedaan kan worden. Tijdens de groepen in de middag is gebruik gemaakt van de volgende werkvorm.

Hub Crijns en Cuno Lavaleije

De casus

Gezin met oma, opa, vader, moeder, dochter en zoon. Gepensioneerde oma zorgt voor hulpbehoevende opa, en heeft daarbij intensieve ondersteuning van moeder. Vader is sinds 15 jaar tekenaar bij een architectenbureau met 30 medewerkers en bowlt elke week. Moeder heeft zich ingeschreven voor een parttime opleiding waar ze mee start zodra de zoon (over drie maanden) naar het VWO gaat. Dochter zit op het Atheneum en heeft elke week paardrijles. Zoon zit op de basisschool, heeft muzikles en

een langlopende beugelbehandeling. Het gezin heeft een eigen woning met 85% hypotheek, een caravan en een lease auto die ook als privé auto wordt gebruikt.

Fase 1:

Door de crisis loopt de orderportefeuille van het architectenbureau sterk terug en de directie kondigt aan:

- vier salarissen en pensioenen moeten gematigd worden;
- het personeel zal komend halfjaar één dag per week onbetaald verlof moeten nemen;
- zes van de dertig medewerkers zullen een andere betrekking moeten zoeken. Wie dat zijn is nog niet bekend.

Fase 2:

De vader krijgt te horen dat hij bij de zes hoort en krijgt ontslag.

Fase 3:

De vader heeft na een halfjaar nog steeds geen werk en heeft er ook geen vertrouwen meer in dat het nog gaat lukken. Zijn uitkering daalt en aan de financiële verplichtingen kan niet meer worden voldaan. De eigen woning verkopen zou een flinke schuld opleveren.

Zeven brillen of manieren van kijken

De diaconie of PCI heeft medemensen of medeparochianen die getroffen zijn door de kredietcrisis iets te bieden. De deelnemers aan de workshop kijken elk door zeven 'brillen', waarbinnen zij hun aanbod kunnen formuleren.

De zeven 'brillen' zijn:

1. Een luisterend oor bieden.
2. Begeleiden en verwijzen (vraagt kennis hebben van sociale kaart).
3. Incidentele noodhulp geven als een andere instantie niet kan helpen (spullen, geld, hand- en spandiensten).
4. Bidden (bijbelverhaal samen lezen of spelen).
5. Een groep bieden waar je bij kunt horen: iedereen is welkom, iedereen telt mee. Dit kan ook te hooi en te gras: bijv. een boekenkring, een lezing. Tegen het isolement.
6. Een eigen netwerk dat de PCI heeft ontwikkeld: Een breed overleg met gemeente, politie, maatschappelijk werk, scholen, de WMO raad, (dit is de voorwaarden-scheppende taak).
7. In plaats van geld geven: steunen, gemeenschap zijn, kinderopvang, heel praktische hulp, ruileconomie: geen geld, wel tijd. Tijd = geld. Een nieuwe economie dus!

De deelnemers ontwikkelen bij elke fase een voorstel voor actie, aan de hand van deze zeven manieren van kijken. Vanuit elke 'bril' worden de volgende vragen gesteld en beantwoord:

- Wat betekent deze bril voor deze fase?
- Hoe zou de PCI of Diaconie (wie?) achter eventuele problemen kunnen komen?
- Wat zou de PCI of Diaconie (wie?) kunnen betekenen voor dit gezin?
- Hoe zou de PCI of Diaconie (wie?) dit kunnen aanpakken?

Die voorstellen kunnen betrekking hebben op vier aspecten van de kredietcrisis: financieel, werkgelegenheid, sociale uitsluiting en stress/spanning/angst.

Na het formuleren van de voorstellen van hulp via de zeven 'brillen' zetten de deelnemers de brillen af en hun eigen 'bril' weer op. Ze ontvangen bij elke fase een groene (goed idee) of een rode (geen goed idee) sticker, die ze bij de diverse voorstellen kunnen plakken. De workshopleider vraagt na waarom men groen of rood heeft gegeven.

Bij de casus dacht men aan de volgende mogelijkheden vanuit de diaconie:

- Oog hebben voor de situatie om je heen.
- Contact leggen in de informele sfeer.
- De problematiek benoemen in gebed, "je bent niet alleen, je staat er niet alleen voor".
- Alvast informeren en oriënteren op de verschillende hulpverlenende instanties, zodat je niet pas bij de vraag gaat nadenken over waar mensen in hun nood heen kunnen.
- Respect tonen voor de zelfredzaamheid van mensen, maar vinger aan de pols houden.
- Niet overschatten van je eigen mogelijkheden.
- Andere dingen organiseren zodat mensen wat afleiding hebben van hun probleem.

Belangrijk bij dit alles is : bekendheid geven aan de mogelijkheden die een kerk biedt. Diaconie onder de aandacht van mensen brengen: 'Dit doen wij. U kunt ons meehelpen, en: u kunt bij ons terecht.'

Hub Crijns is directeur van Landelijk Bureau DISK.

Cuno Lavaleije is pastoraal werker van de St. Vitusparochie in Blaricum en regiopastor diaconie in Gooi West.

LAAT JE ZIEN

Een deskundige bespreekt de folder, website en/of flyer waarmee een diaconale organisatie zich presenteert. Wat gaat er goed en wat kan er beter? Deze keer de folders 'Caritas in het Bisdom van Breda' en 'Informatie Caritasinstelling regio Steenberg'

Het bisdom Breda zet in een drieslagfolder uiteen wat caritas in het algemeen en in het Bredase diocesaal inhoudt. De caritasinstelling van de regio Steenberg gebruikt grote delen van deze foldertekst, maar heeft er plaatselijke informatie aan toegevoegd. Dat betekent bijvoorbeeld dat in de folder van Steenberg plaatselijke bestuursleden en lokale activiteiten zijn opgenomen.

Informatief maar zakelijk

De Bredase folder is opgedeeld in zeven korte hoofdstukjes die onder meer het begrip caritas, de geschiedenis, de christelijke inspiratie en de diocesane en internationale component behandelen. Het resultaat is een informatieve, maar zakelijke folder. Daarmee is de kracht en de zwakte van de folder genoemd: er staat veel overzichtelijk gerangschikte informatie in, maar het diaconale hart gaat er niet harder van kloppen. Dat er slechts één abstracte illustratie is opgenomen die zes keer voorkomt, maakt de folder geen lust voor het oog.

Informatie Caritasinstelling regio Steenberg

Dit artikel is grotendeels overgenomen uit de Caritas informatiefolder van het Bisdom van Breda. De plaatselijke informatie van de caritasinstelling regio Steenberg is toegevoegd.

Caritas, een woord dat velen bekend in de oren klinkt, maar dat ook een heleboel vragen oproept. Dit artikel wil een aantal veelgestelde vragen rond de werking van het caritasbestuur beantwoorden. Wat is een caritasbestuur? Waartoe dient zij? Wat is hun plaats in de parochies? Hoe zijn zij georganiseerd?

Caritas, wat is dat?

De caritasinstelling is een bestuur (rechtspersoon) binnen de parochies met als doel: de solidariteit met de mensen in nood handen en voeten te geven en deze solidariteit te stimuleren in de diverse geloofs-gemeenschappen.

De opzet en de werkwijze van een caritasinstelling is beschreven in een door de bisschoppen vastgesteld reglement en richtlijnen van het eigen bisdom. Bestuursleden worden (op voordracht van de diverse parochies) voor maximaal 2 termijnen van 4 jaar door de bisschop benoemd. In totaal telt het bisdom 140 parochiële of interparochiële caritasinstellingen. In totaal zijn er rond de 600 door de bisschop benoemde bestuursleden van caritasinstellingen.

In de gemeente Steenberg is sprake van een interparochiële caritasinstelling. Het caritasbestuur regio Steenberg vertegenwoordigt alle parochies in de gemeente Steenberg, met uitzondering van de parochie Petrus en Paulus te Dinteloord.

Vroeger en nu

De caritasinstelling is eind 19e eeuw ontstaan als parochiaal ambestuur met als enige doelstelling financiële hulp te verlenen aan eigen parochianen. In 1965 werd de doelstelling van het ambestuur uitgebreid met steun aan de katholieke welzijnsorganisaties, en bewustmaking van steun aan de Derde Wereld. De naam van het ambestuur veranderde toen in parochiële caritasinstelling.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw nam de aandacht voor maatschappelijke ontwikkelingen toe in de kerk. In 1987 deed het begrip "diaconie" zijn intrede. De diaconie werd gedefinieerd als allerlei manieren waarop groepen van christenen (waaronder parochies) zich solidariseren met mensen in nood of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

Door deze ontwikkelingen ontstonden in sommige parochies werkgroepen diaconie en kerk en samenleving. Dit mondde in 1991 uit in een herziene versie van het reglement voor de caritasinstelling. Aan haar doelstelling werd de samenwerking met de parochiële beleidsorganen en diaconale werkgroepen toegevoegd.

De caritasinstelling werkt vanuit een christelijk inspiratie. Naar het voorbeeld van Jezus streeft zij naar een samenleving, die met name oog en hart heeft voor de kwetsbare mensen. Om haar doel te realiseren ontplooit de caritasinstelling activiteiten die de solidariteit tussen mensen ver weg en dichtbij versterken. Zij is verder attent op ontwikkelingen in de samenleving, waardoor groepen mensen buiten de boot dreigen te vallen.

In de praktijk kan een caritasinstelling op allerlei manieren actief zijn, zoals:

- deelname aan landelijke campagnes van bijvoorbeeld Solidaridad, Vredesweek, enz.;
- medewerking aan regionale of plaatselijke activiteiten rond b.v. armoede, maatschappelijke opvang, enz.;
- maandelijkse collecten in de parochies;
- (financiële) hulp aan personen en gezinnen in een acute nood situatie.

Voor inhoudelijke ondersteuning kan caritas een beroep doen op de pastorale dienstverlening van het bisdom Breda waar specifieke kennis op dit terrein aanwezig is. De diverse caritasinstellingen binnen het bisdom dragen overigens bij aan de financiering van dit ondersteuningswerk.

Diocesane Caritas

Naast de parochiële caritasinstellingen bestaat er in het bisdom Breda ook een diocesane caritasinstelling. De taak van deze instelling is:

- het toezicht houden op de aanpak van de inkomsten van de afdrachtregeling voor de caritasinstellingen;
- het toezicht houden op afdrachtregeling zelf;
- het toezicht houden op het beheer van de in de beleggingspool ingeleide caritasgelden.

Het bestuur van de diocesane caritasinstelling bestaat uit zes leden. Vier vanuit de parochiële caritasinstellingen en twee (de econoom en de coördinator van het diaconale ondersteuningswerk) rechtstreeks door de bisschop benoemd.

Wervingskracht

Nu hoeft dit alles geen al te groot bezwaar te zijn, als de diocesane folder vooral als achtergrondinformatie wordt gebruikt. Van een lokale folder moet meer wervingskracht uitgaan. Hier wordt de abstracte illustratie slechts één maal afgedrukt en krijgt gezelschap van een tekening van Christus – een ietwat ouderwetse, maar deze maakt wel in één oogopslag de ‘afzender’ van de informatie duidelijk. Pas aan het eind van de folder komt het lokale aspect aan bod en worden concrete projecten genoemd. Dit zou meer naar voren moeten worden gehaald en verder uitgewerkt kunnen worden – dan voelen lezers zich eerder ‘aangesproken’. Zeker het historische deel kan korter en staat bovendien al in de diocesane folder.

Tot slot valt een aantal tik- en taalfouten in de Bredase folder op, deze zijn in de versie van de PCI Steenbergers verbeterd.

Roland Enthoven, Hoofd Communicatie Aartsbisdom Utrecht

Lokaal sociaal actief: Alliantiedagen 2009

De Sociale Alliantie is een netwerk waarin landelijke en provinciale organisaties hun krachten bundelen om meer samenhang te krijgen in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

Om dit doel te bereiken worden onder meer Alliantiedagen georganiseerd voor de kaderleden van de organisaties die de Sociale Alliantie vormen: cliëntenraden, anti-armoedegroepen, kader dat actief is in vakbonden, in de kerken, mantelzorg.

De Sociale Alliantie heeft in 2009 een onderzoek laten doen naar schulden bij vrouwen en kinderen. Op de Alliantiedagen worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en uitgewerkt. Ook aandacht voor lokale actieplannen om elke gemeente in Nederland ‘armoedevrij’ te maken. Verder werkgroepen over o.a. schuldhulpverlening, werkende armen, noodhulp als stem van de armen, en Sociale Agenda 2010.

De dagen zijn op 7 oktober in Beilen, 16 oktober in Zutphen, 22 oktober in Etten-Leur, 6 november in Amsterdam en 13 november in Roermond. Informatie en opgave bij Stichting CLIP: 06 – 420 920 30 (Ger Ramaekers) of per e-mail: info@stichtingclip.nl.

Om te lezen

Manifest 'Schulden te lijf'

Naar aanleiding van de conferentie 'Kerk en Schuldhulp' op 25 april 2009 heeft Cynthia Ortega, Tweede Kamerlid voor de ChristenUnie het initiatief genomen voor een manifest over schuldhulpverlening. Het manifest heeft het doel om lokale overheden te stimuleren meer samen te werken met lokale kerken op het terrein van preventie, begeleiding en nazorg. Wat vooral mis gaat is het feit dat een grote groep mensen vaak niet in aanmerking komt voor schuldhulpverlening waardoor ze verder in de problemen raken. In het manifest zijn concrete voorstellen gedaan. Het manifest 'Schulden te lijf' is ondertekend door organisaties uit de schuldhulpverlening, door Kerk in Actie en door de Werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA. Het is op 18 juni 2009 aangeboden aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Jetta Klijnsma.

Het manifest 'Schulden te lijf' is te downloaden van de site van de ChristenUnie: www.christenunie.nl/nl/page/23842.

Deus caritas est – In uitvoering

Het bisdom 's-Hertogenbosch heeft een cursus ontwikkeld voor pastorale beroepskrachten, parochiële werkgroepen diaconie, MOV-groepen en diaconale vrijwilligers in de parochies. In twee bijeenkomsten kunnen zij zich fundamenteel bezinnen op hun taak en werkzaamheden, en hun persoonlijk geloof en motivatie doordenken. De cursus is geïnspireerd op de grondgedachten over diaconie, zoals verwoord in de encycliek Deus Caritas est van paus Benedictus XVI. Het cursusmateriaal Deus Caritas est – in uitvoering bestaat uit een handboek en een CD-rom, met een powerpointpresentatie, teksten voor een geloofsgeprek en 'bouwstenen' voor een inleiding op de encycliek.

Het materiaal is gemaakt door Zr. Madeleine Bouman, Jos Deckers, Ton Schepens en Jac van Oppen.

U kunt 'Deus Caritas est - in uitvoering' bestellen via het Bisdom van 's-Hertogenbosch, mw. S. van den Berk, tel. 073-6125488, e-mail: evangelisatie@bisdomdenbosch.nl. De kosten bedragen € 15,00 exclusief verzendkosten.

Handreiking kerken en de (krediet)crisis

Het themanummer *Handreiking kerken en de (krediet)crisis* van het tijdschrift *Ondersteboven* helpt kerken om zich te bezinnen op de vragen die de economische crisis oproept en op de vraag wat kerken kunnen doen. De handreiking biedt achtergrondinformatie met gespreksvragen, suggesties voor een themadienst en aandachtspunten voor diaconaat en pastoraat.

In de handreiking worden drie lijnen bij elkaar gehouden. Een eerste lijn is het pastoraal en diaconaal oog en oor hebben voor de directe nood van mensen. Die nood kan materieel van aard zijn, in de vorm van verlies van werk en inkomen. De nood kan echter ook en tegelijkertijd een meer spiritueel karakter aannemen, in de vorm van angst en zorg over de toekomst. Daarnaast kan de crisis geloofsvragen oproepen. Een tweede lijn betreft de deelname door de kerk aan het publieke debat over deze economische crisis. Wat is de oorzaak van de crisis en biedt die een 'kans' om de richting in te slaan van een economie die meer oog heeft voor mens en natuur? Met dat laatste komt de derde lijn in beeld: het duurzame karakter van kerken wat betreft de omgang met de eigen financiële middelen. Wat zijn de mogelijkheden om op een meer duurzame manier om te gaan met het geld van de kerk?

De handreiking kerken en de (krediet)crisis is in juli 2009 verschenen als Ondersteboven (2009-3) en is inmiddels uitverkocht. Geïnteresseerden kunnen het hele nummer als pdf downloaden van de site www.disk-arbeidspastoraat.nl.

Op het web

Enkele websites over schulden en schuldhulpverlening:

- www.schuldhulpverlening.jouwpagina.nl - Startpagina met zeer veel links over schulden en schuldhulpverlening
- www.korrelatie.nl - Kijk voor schulden bij thema's / financiële problemen
- www.mogroep.nl - Landelijk Platform Integrale Schuldhulpverlening
- www.schulden.nl - Overzicht van schuldregelingen in Nederland
- www.volkskrediet.nl - Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren van de NVVK
- www.zelfjeschuldenregelen.nl - Mogelijkheden om zelf stap voor stap schulden te regelen en weg te werken

Week van de dialoog

Van 2 - 8 november 2009 wordt de 2e Nationale Week van de Dialoog georganiseerd. In deze week vinden zo'n 45 Dagen van de Dialoog plaats in steden verspreid door heel Nederland. Het idee van de Dag van de Dialoog is simpel en doeltreffend: mensen komen samen en wisselen ervaringen uit in groepen van 6-8 personen, aan tafels verspreid over de stad. De gesprekken gaan over één centraal thema en volgen een vaste methodiek met 4 vragen. De gesprekken worden geleid door gespreksleiders die een dialoogtraining hebben gevolgd. Dit levert dikwijls, naast persoonlijke ervaringen en inspiratie, nieuwe initiatieven op die de binding in de stad of het dorp versterken.

Wilt u weten of uw stad of dorp meedoet? Meer weten? Kijk op www.nederlandindialoog.nl.

Een tijd van kwijschelding en herstel

**Wanneer een van jullie tot armoede vervalt
en zich niet kan handhaven,
moet je hem bijstand verlenen,
zoals je ook een vreemdeling zou helpen
die bij je te gast is;
je mag hem niet laten verkommeren.
Toon ontzag voor je God
en laat je volksgenoten niet verkommeren.
Wanneer je een volksgenoot iets leent,
mag je hem vooraf noch achteraf rente vragen.
Je mag van hem geen rente vragen
als je hem geld leent,
en geen winst maken als je hem voedsel geeft.
Ik ben de HEER, jullie God,
die jullie uit Egypte heeft geleid
om jullie Kanaän in bezit te geven
en jullie God te zijn.
Wanneer een van jullie tot armoede vervalt
en zichzelf aan jou verpand, t,
mag je hem niet als slaaf behandelen.
Je moet hem beschouwen als een loonarbeider
of als een vreemdeling die bij je woont.
Tot aan het jubeljaar zal hij voor je werken,
dan hoeft hij je niet meer te dienen
en kan hij met zijn gezin terugkeren naar zijn eigen
familie
en naar de grond van zijn voorouders.
Het volk dat ik uit Egypte heb
weggeleid behoort mij toe,
Israëlieten kunnen dus niet als slaaf
verkocht worden.
Toon ontzag voor je God
en beul hen niet af als slaven.**

Leviticus 25, 35-43

Uit: Adem Halen. De wereld rond, Broederlijk delen, 2006, pag.104